

HELŚIŃSKA FUNDACJA PRAW CZŁOWIEKA HELSINKI FOUNDATION for HUMAN RIGHTS

RADA FUNDACJI
Halina Bortnowska-Dąbrowska
Jerzy Cierniewski
Janusz Grzelak
Marek Antoni Nowicki
Marek Salfan
Stefan Starczewski

ZARZĄD FUNDACJI
Prezes: Danuta Przywara
Wiceprezes: Zbigniew Hołda
Sekretarz: Adam Bodnar
Skarbnik: Elżbieta Czyż
Członek Zarządu: Janina A. Kłosowska

Warszawa, dnia 19 listopada 2008 r.

3777 /2008/PCzRP/PO

19 LIS 2008

Do
Trybunału Konstytucyjnego

Al. Jana Christiana Szucha 12A
00-918 Warszawa

Sygn. akt: K 5/08

OPINIA PRAWNA HELŚIŃSKIEJ FUNDACJI PRAW CZŁOWIEKA w sprawie wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 31 stycznia 2008 r.

I. Wstęp.

1.1. Rola Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka

Helsińska Fundacja Praw Człowieka, za zgodą Trybunału Konstytucyjnego ma zaszczyt przedłożyć opinię w sprawie przedmiotu postępowania wywołanego wnioskiem Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 31 stycznia 2008 r. (znak: RPO-571782-I/07/HG/KŁ), a dotyczącego zgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej przepisów ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (tekst jednolity Dz.U. z 2007 r. Nr 63, poz. 424 z późn. zm) – zwana dalej „ustawą o IPN” – w brzmieniu ustalonym przez ustawę z dnia 29 czerwca 2007 r. o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. Nr 140, poz. 983).

„Opinia przyjaciela sądu” (*amicus curiae*) to znana w praktyce sądów zagranicznych, a w kilkudziesięciu sprawach także w Polsce, forma wyrażania przez organizacje pozarządowe opinii prawnej w postępowaniach sądowych, w przypadkach, gdy w związku z celami działalności danej organizacji zachodzi taka potrzeba. „Opinia przyjaciela sądu” ma na celu przedstawienie szczególnego poglądu organizacji społecznej na sprawę rozpatrywaną przed sądem, któremu taka opinia jest przedstawiana. „Opinia przyjaciela sądu” pomaga sądowi w kompleksowym rozpoznaniu sprawy, z uwzględnieniem argumentów oraz poglądów, które niekoniecznie mogą być przedstawione przez strony w postępowaniu. Na dopuszczalność i

potrzebę korzystania z tej instytucji Trybunał Konstytucyjny wskazał w uzasadnieniu wyroku z dnia 16 stycznia 2006 r. w sprawie o sygn. akt. SK 30/05 (część III, pkt 2.2)¹.

Helsińska Fundacja Praw Człowieka jest organizacją pozarządową, której statutowym celem jest ochrona praw człowieka, w tym ich przestrzeganie przez organy władzy publicznej w Polsce. Wśród problemów, które stanowią przedmiot szczególnego zainteresowania Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka jest przestrzeganie zasad państwa prawa, praw jednostki i gwarancji procesowych w związku ze środkami prawnymi służącymi uporaniu i rozliczeniu się ze spuścizną po okresie państwa komunistycznego, co obejmuje w przypadku niniejszej sprawy ustawę o IPN.

Helsińska Fundacja Praw Człowieka prowadzi program pod nazwą „Prawa człowieka a rozliczenia z przeszłością”, którego przedmiot zainteresowania stanowią m.in. standardy ochrony praw człowieka w kontekście instrumentów ustawowych oraz praktyki władz sądowych i wykonawczych w związku z szeroko rozumianą lustracją, w tym dostępem do materiałów archiwalnych. Działalność Programu „Prawa człowieka a rozliczenia z przeszłością” dostarczyła Fundacji bogate doświadczenia i wiedzę o praktycznych skutkach ustawy lustracyjnej oraz ustawy o IPN dla osób, których uprawnienia i obowiązki ustawy te regulują. Doświadczenia Fundacji w tym zakresie pozwalają na odpowiedzialne przedstawienie opinii w rozpoznawanej sprawie. Helsińska Fundacja Praw Człowieka miała już zaszczyt przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu opinię w sprawie ustawy lustracyjnej oraz ustawy o IPN w sprawie o sygn. K 2/07, która została zakończona wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 maja 2007 r. oraz sprawie o sygn. K 26/07, która została umorzona postanowieniem z dnia 11 czerwca 2008 r. Fundacja miała również zaszczyt przedstawiać opinię Europejskiemu Trybunałowi Praw Człowieka m.in. w sprawie Stępiak przeciwko Polsce (skarga nr 45630/06) – pierwszej sprawie zakomunikowanej Rządowi RP dotyczącej problemu dostępu do archiwaliów i informacji o ich zawartości, znajdujących się w zasobie Instytutu Pamięci Narodowej (tzw. *third-party intervention*)².

1.2. Wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich

W dniu 31 stycznia 2008 r. Rzecznik Praw Obywatelskich wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją RP dwóch przepisów ustawy o IPN. Rzecznik Praw Obywatelskich zakwestionował zgodność z Konstytucją RP zasad udostępniania przez Instytut Pamięci Narodowej dokumentów organów bezpieczeństwa państwa celem prowadzenia badań naukowych oraz celem przygotowania do publikacji materiału prasowego.

II. Dostęp do archiwaliów IPN udzielany naukowcom i dziennikarzom w ujęciu historycznym i orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego.

2.1. Uwagi ogólne

Zapewnienie dziennikarzom i naukowcom dostępu do materiałów źródłowych w postaci dokumentów organów bezpieczeństwa państwa przechowywanych w Instytucie Pamięci Narodowej stanowi pożądany instrument realizacji przez te dwie grupy podmiotów

¹ OTK-A z 2006 r., z. 1, poz. 2.

² http://www.hfhrpol.waw.pl/przeszlosc-rozliczenia/index.php?option=com_content&task=view&id=175&Itemid=31

praw podmiotowych płynących z konstytucyjnie gwarantowanej wolności nauki i wynikających z niej wolności prowadzenia badań naukowych oraz ogłaszania ich wyników (art. 73 Konstytucji) oraz z tradycyjnie ujmowanej wolności słowa, w szczególności wynikającej z niej wolności pozyskiwania i rozpowszechniania informacji (art. 54 Konstytucji). Z pewnością można je uznać także za jeden z instrumentów wywiązywania się przez państwo z powinności czynienia zadość wszystkim pokrzywdzonym przez państwo łamiące prawa człowieka, o której mowa w preambule ustawy o IPN³.

Z drugiej jednak strony z pola widzenia nie można tracić okoliczności, iż dokumenty i dane znajdujące się w zasobie Instytutu Pamięci Narodowej mają podwójny charakter. Mają one nie tylko charakter źródeł historycznych, dokumentujących losy Narodu Polskiego w okresie państwa komunistycznego, zawierających wiedzę o rodzajach i metodach działania organów bezpieczeństwa państwa totalitarnego, ale zawierające również informacje o konkretnych osobach⁴. Dokumentują one losy konkretnych żyjących jednostek, niejednokrotnie głęboko wkraczając w ich sferę prywatności, a nawet intymności. Przyjmując określone rozwiązania ustawowe, stosując je w praktyce i dokonując ich oceny, należy mieć szczególny wzgląd na konieczność zapewnienia jednostkom, o których informacje znajdują się materiałach archiwalnych skutecznych środków ochrony życia prywatnego, życia rodzinnego oraz ich autonomii informacyjnej.

2.2. Regulacje ustawowe

Ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu już w pierwotnym brzmieniu przewidywała możliwość udostępniania dokumentów organów bezpieczeństwa państwa w celu prowadzenia badań naukowych⁵. Pierwotnie w art. 36 pkt 5 ustawy określał możliwość wykorzystywania dokumentów zawierających dane o pokrzywdzonych lub osobach trzecich w niezbędnym zakresie i w sposób nie naruszający praw tych osób przez instytucje i osoby w celach prowadzenia badań naukowych. Na mocy ustawy z dnia 9 kwietnia 1999 r. o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, ustawy o finansach publicznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 38, poz. 360), wprowadzony został dodatkowy wymóg uzyskania dostępu do dokumentów dla celów naukowych w postaci zgody Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej.

Jednocześnie art. 44 ustawy o IPN przewidywał, iż informacje uzyskane do celów naukowych i publicystycznych na podstawie dokumentów Instytutu Pamięci Narodowej nie mogą być wykorzystywane do innych celów ani przekazywane innym instytucjom. W związku

³ „Mając na względzie: (...) powinność zadośćuczynienia przez nasze państwo wszystkim pokrzywdzonym przez państwo łamiące prawa człowieka, jako wyraz naszego przekonania, że żadne bezprawne działania państwa przeciwko obywatelom nie mogą być chronione tajemnicą ani nie mogą ulec zapomnieniu – stanowi się, co następuje: (...)”.

⁴ Vide część III, pkt 6 uzasadnienia wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 października 2005 r., sygn. akt K 31/04, OTK-A z 2005 r., z. 9, poz. 103.

⁵ Dz.U. z 1998 r. Nr 155, poz. 1016.

z takim brzmieniem ustawy powstawały wątpliwości co do możliwości udostępniania przez IPN dokumentów celem prowadzenia działalności dziennikarskiej⁶.

Opisany stan prawny obowiązywał do dnia 15 marca 2007 r., kiedy to weszła w życie ustawa z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz.U. Nr 218, poz. 1592) – zwana dalej „ustawą lustracyjną”⁷, wprowadzająca nowe zasady udostępniania dokumentów organów bezpieczeństwa państwa w celu prowadzenia badań naukowych, a jednocześnie wprost zapisująca możliwość i określająca analogiczne zasady udostępniania ich w celu prowadzenia działalności dziennikarskiej.

Znowelizowane przepisy – art. 36 ustawy o IPN – przewidywały możliwość udostępnienia dokumentów zgromadzonych przez Instytut Pamięci Narodowej instytucjom, organizacjom i osobom w celu prowadzenia badań naukowych oraz w celu prowadzenia działalności dziennikarskiej. Znacznie szerzej określiły więc zakres udostępnianych dokumentów, a jednocześnie krąg osób i okoliczności uzasadniające ich udostępnienie w opisywanym trybie. W obydwu przypadkach dostęp uzależniony był, tak jak we wcześniejszym stanie prawnym, od zgody Prezesa IPN. Dodatkowy element stanowił wymóg zasięgnięcia przez Prezesa IPN opinii Kolegium Instytutu w przedmiocie odmowy udostępnienia dokumentów (art. 26 ust. 1a oraz art. 23 ust. 2 pkt 7 ustawy o IPN). Ustawa lustracyjna usunęła jednak z ustawy wymóg, aby dokumenty udostępniane były w niezbędnym zakresie, a przede wszystkim w sposób nie naruszający praw osób, których one dotyczą.

Przepisy art. 36 ust. 1 pkt 2 i 3 oraz ust. 1a ustawy o IPN uznane zostały w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 maja 2007 r., sygn. akt K 2/07⁸, za niezgodne z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 2 i art. 51 ust. 2 Konstytucji RP.

2.3. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego

Przepisy ustawy o IPN stanowiły dotąd dwukrotnie przedmiot analizy ze strony Trybunału Konstytucyjnego. Za każdym razem Trybunał odnosił się również do przepisów regulujących dostęp do archiwaliów znajdujących się w zasobie Instytutu Pamięci Narodowej udzielany naukowcom i dziennikarzom.

Pierwszy raz przepisy ustawy o IPN stanowiły przedmiot analizy Trybunału Konstytucyjnego w 2005 r. na skutek wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich. W wyroku z dnia 26 października 2005 r., sygn. akt K 31/04⁹ Trybunał omawiając grupy podmiotów, którym udostępniane są dokumenty organów bezpieczeństwa państwa, jako na odrębną grupę wskazał osoby prowadzące badania naukowe, wyróżniając ją ze względu na – co do zasady – brak bezpośrednio osobistego stosunku do zgromadzonych dokumentów.

Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że w analizowanym stanie prawnym udostępnienie materiałów możliwe jest jedynie w celu prowadzenia badań naukowych. Wskazanie jedynie celu publicystycznego nie może być uznane, na gruncie ustawy o IPN, za

⁶ Vide część III, pkt 3.6 uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 października 2005 r. sygn. akt K 31/04, OTK-A z 2005 r., z. 9, poz. 103.

⁷ Tekst jednolity: Dz.U. z 2007 r. Nr 63, poz. 425, z późn. zm.

⁸ Dziennik Ustaw z dnia 15 maja 2007 r. Nr 85, poz. 571, OTK-A z 2007 r. z. 5, poz. 48.

⁹ Dziennik Ustaw z dnia 4 listopada 2005 r. Nr 222, poz. 1914, OTK-A z 2005 r. z. 9, poz. 103.

wystarczający warunek uzyskania zgody na wykorzystanie dokumentów znajdujących się w archiwum IPN.

Co więcej, TK wskazał również, że dostęp dziennikarzy do dokumentów zawierających dane o pokrzywdzonych lub osobach trzecich, gromadzonych w IPN, stanowi formę realizacji praw przysługujących społeczeństwu jako całości. W ocenie Trybunału, jeśli ustawodawca stoi na stanowisku, że archiwa IPN nie są objęte swobodnym dostępem do zgromadzonych tam dokumentów za strony każdej osoby, to tym samym zapewnienie tego dostępu dziennikarzom, jedynie z racji wykonywania tego zawodu, ale bez konieczności wskazania i uzasadnienia celu prowadzenia badań naukowych należałoby uznać za nieuzasadniony konstytucyjnie szczególny przywilej tej grupy zawodowej.

Trybunał Konstytucyjny nie zakwestionował więc możliwości udostępniania archiwaliów IPN w celu prowadzenia badań naukowych. Co więcej wskazał, iż ze względu na podwójny charakter dokumentów i danych znajdujących się w zasobie archiwalnym IPN, będących nie tylko informacjami o osobie, lecz także dokumentami o charakterze historycznym nie może być mowy o ich usunięciu stosownie do art. 51 ust. 4 Konstytucji, pomimo zbierania informacji przez organy bezpieczeństwa państwa w sposób nielegalny. W takiej sytuacji dochodzi do dopuszczalnego konstytucyjnie ograniczenia realizacji uprawnień wynikających z zasady autonomii informacyjnej jednostki polegającego na przyznaniu zainteresowanym możliwości załączenia przez nich do zbioru dotyczących ich danych własnych uzupełnień, sprostowań, uaktualnień, wyjaśnień oraz dokumentów lub ich kopii (art. 33, a obecnie art. 35b ustawy o IPN).

Ponownie przepisy ustawy o IPN stanowiły przedmiot analizy Trybunału Konstytucyjnego w 2007 r. na skutek wniosku grupy posłów. W wyroku z dnia 11 maja 2007 r., sygn. akt K 2/07 Trybunał Konstytucyjny orzekł między innymi o niezgodności art. 36 ust. 1 pkt 2 i 3 oraz ust. 1a ustawy o IPN – regulujących tryb udostępniania dokumentów organów bezpieczeństwa państwa w celu prowadzenia badań naukowych i działalności dziennikarskiej – z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 2 i art. 51 ust. 2 Konstytucji RP.

Uzasadniając wyrok Trybunał wskazał, iż przy badaniu zagadnienia dostęp do dokumentów organów bezpieczeństwa w celu prowadzenia badań naukowych i działalności dziennikarskiej dostrzec można konflikt różnych wartości konstytucyjnych. Z jednej strony postawić można prawo do prywatności i autonomię informacyjną osób, o których informacje znajdują się w dokumentach archiwalnych, a z drugiej wolność badań naukowych i wolność wypowiedzi realizowaną przy wykorzystaniu archiwaliów IPN. W takiej sytuacji konieczne jest zastosowanie metody proporcjonalnego ważenia konstytucyjnych wartości, która wymaga ustawowego wskazania przez ustawodawcę ram, w jakich następuje wyrażenie zgody, i kryteriów, jakimi powinien się kierować organ jej udzielający.

Przesłanki te winny z jednej strony zapobiegać jakiegokolwiek arbitralności przy decydowaniu o udostępnieniu konkretnej osobie dokumentów, w szczególności stosowania kryteriów podmiotowych, a z drugiej zapewniać osobom, których dotyczą dokumenty archiwalne warunki wcześniejszej realizacji praw określonych w art. 51 ust. 3 i 4 Konstytucji RP. Szczególne znaczenie ma to wobec bardzo dużej pojemności pojęcia „działalność dziennikarska”. TK podkreślił jednocześnie, że realizacja przez jednostki, których dotyczą informacje zawarte w archiwaliach uprawnień wynikających z zasady autonomii

informacyjnej jednostki wpłynie jednocześnie na rzetelność badań naukowych i działalności dziennikarskiej.

III. Konstytucyjność obecnych rozwiązań ustawowych a sposób wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 11 maja 2007 r. – K 2/07.

3.1. Obecne rozwiązania ustawowe

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 maja 2007 r., sygn. akt K 2/07 pociągnął za sobą konieczność ponownego unormowania zasad udostępniania przez IPN dokumentów organów bezpieczeństwa państwa osobom prowadzącym badania naukowe i dziennikarzom. Dokonane zostało to ustawą z dnia 29 czerwca 2007 r. o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. Nr 140, poz. 983) – zwana dalej „ustawą nowelizującą”. Projekt ustawy nowelizującej wniesiony został do Sejmu w dniu 1 czerwca 2007 r.¹⁰, przed sporządzeniem pisemnego uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 maja 2007 r. Pierwsze czytanie projektu odbyło się w dniu 12 czerwca 2007 r. Pisemne uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego upublicznione zostało w dniu 18 czerwca 2007 r., to jest w trakcie prac w Komisji Ustawodawczej po pierwszym czytaniu projektu ustawy. Uchwaloną w dniu 29 czerwca 2007 r. ustawę nowelizującą Senat przyjął w dniu 11 lipca 2007 r. bez poprawek. Prezydent natomiast podpisał ją w dniu 26 lipca 2007 r.

Wprowadzone, bądź znowelizowane ustawą przepisy ustawy o IPN określiły zasady udostępniania przez Instytut Pamięci Narodowej dokumentów organów bezpieczeństwa państwa w celu prowadzenia badań naukowych oraz w celu przygotowania do publikacji materiału prasowego. Przyjęta regulacja w dużej mierze wzoruje się na ogólnych rozwiązaniach, przyjętych przy realizacji przysługującego każdemu prawa dostępu do dotyczących go dokumentów. Postępowanie ma charakter dwuinstancyjny, w pierwszej instancji wnioski o udostępnienie dokumentów rozpatrywany jest przez dyrektora oddziału IPN właściwego ze względu na miejsce zamieszkania wnioskodawcy. W wyniku jego rozpoznania organ ten udostępnia dokumenty, czynność ta ma charakter materialno-techniczny, bądź wydaje decyzję o odmowie ich udostępnienia. Od decyzji odmownej przysługuje odwołanie do Prezesa IPN, który zasięga opinii Kolegium IPN odnośnie zasadności odmowy udostępnienia dokumentów przez organ pierwszej instancji. W wyniku rozpatrzenia odwołania organ drugiej instancji utrzymuje w mocy decyzję o odmowie udostępnienia dokumentów, bądź uchylając ją przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania. Od decyzji Prezesa IPN przysługuje skarga do sądu administracyjnego.

Zależnie od tego, w jakim celu dana osoba ubiega się o udostępnienie akt, ustawa wymaga określonych dodatkowych elementów wniosku lub załączników do niego. W przypadku prowadzenia badań naukowych jest to wskazanie ich tematu, a w stosunku do osób nie będących pracownikami naukowymi uprawnionymi do prowadzenia badań naukowych w dyscyplinach nauk humanistycznych, społecznych, gospodarki lub prawa – także przedstawienie rekomendacji takiego pracownika naukowego. W przypadku natomiast osób przygotowujących do publikacji materiał prasowy – wskazanie jego tematu oraz złożenie upoważnienia redakcji albo wydawcy do wystąpienia z wnioskiem.

¹⁰ Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, V Kadencja, Druk nr 1758.

O ile do tej pory dostęp do dokumentów uwarunkowany byłby uprzednim uzyskaniem zgody Prezesa IPN, o tyle z nowych regulacji wynika, że podstawą odmowy dostępu mogą być jedynie ściśle określone przesłanki, częściowo analogiczne do uniemożliwiających udzielenia dostępu na zasadach ogólnych.

Odmowa dostępu możliwa jest jedynie w sytuacji, gdy:

- 1) wniosek nie spełnia wymogów formalnych (art. 36 ust. 6);
- 2) wniosek dotyczy dokumentów, które wytworzone zostały przez wnioskodawcę lub przy jego udziale w ramach czynności wykonywanych w związku z jego pracą lub służbą w organach bezpieczeństwa państwa albo w związku z czynnościami wykonywanymi w charakterze tajnego informatora lub pomocnika przy operacyjnym zdobywaniu informacji (art. 30 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 36 ust. 6). Oznacza to, że podmiot ubiegający się o udostępnienie dokumentów jest bezpośrednio zainteresowany ich treścią z powodów innych niż zawodowe i być może w ten sposób próbuje obejść przepisy ogólne (art. 30 – art. 31 ustawy o IPN);
- 3) uprawniona osoba, zastrzegła, że dotyczące jej dane osobowe zebrane w sposób tajny w toku czynności operacyjno-rozpoznawczych organów bezpieczeństwa państwa nie będą udostępniane w celu prowadzenia badań naukowych oraz przygotowania materiału prasowego przez określony czas, nie dłuższy jednak niż przez 50 lat od ich wytworzenia (art. 37 ust. 2 w zw. z art. 36 ust. 6), bądź zastrzegła, że dotyczące jej informacje ujawniające jej pochodzenie etniczne lub rasowe, przekonania religijne, przynależność wyznaniową oraz dane o stanie zdrowia i życiu seksualnym, a także ujawniające jej stan majątkowy, a w szczególności nieruchomości oraz rzeczy ruchome stanowiące dobra kultury w rozumieniu przepisów o ochronie dóbr kultury (tzw. dane sensytywne), nie będą udostępniane (art. 37 ust. 2 w zw. z art. 36 ust. 6), a jednocześnie nie jest możliwe dokonanie w dotyczących tych osób dokumentach anonimizacji stosownych danych i informacji. Okoliczność ta nie stanowi przesłanki odmowy udostępnienia dokumentów, w sytuacji, gdy pomimo zastrzeżenia zgodę na ujawnienie wyrazi osoba, której dane dotyczą, a w przypadku jej śmierci – osoba najbliższa, bądź chodzi o dokumenty odnoszące się do publicznych wystąpień osoby, której one dotyczą, do jej działalności publicznej lub politycznej, bądź są danymi osobowymi wymaganymi przez ustawę w związku z pełnieniem funkcji publicznej;
- 4) stanowiące przedmiot wniosku dokumenty znajdują się w zbiorze dokumentów zastrzeżonych przez Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Szefa Agencji Wywiadu, bądź Ministra Obrony Narodowej ze względu na bezpieczeństwo państwa (art. 39 w zw. z art. 36 ust. 6). Zastrzeżenie to w praktyce równoznaczne jest z brakiem określonego dokumentu, ponieważ stosownie do art. 39 ust. 4 zastrzeżenie objęte jest tajemnicą państwową.

Za dodatkową przesłankę odmowy, nie wymienioną wprost w przepisach ustawy, uznać należy także stwierdzenie, w wyniku przeprowadzonej kwerendy, braku dokumentów, których dotyczy wniosek. Można mieć jednak wątpliwości czy w takiej sytuacji odmowa winna nastąpić w formie decyzji administracyjnej.

3.2. Zarzuty stawiane przez Rzecznika Praw Obywatelskich

Rzecznik Praw Obywatelskich wnioskiem z dnia 31 stycznia 2008 r. wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niezgodności z art. 2 Konstytucji RP art. 36 ust. 4 pkt 2 lit. b ustawy o IPN, jako naruszającego regułę przyzwoitej legislacji wywodzącą się z zasady zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, poprzez postępowanie się nieprecyzyjnymi pojęciami takimi jak: „pracownik naukowy” oraz „posiadanie uprawnień do prowadzenia badań naukowych w dyscyplinach (...)”.

W ocenie wnioskodawcy przywołany przepis jednocześnie w sposób nieproporcjonalny ogranicza wolność prowadzenia badań naukowych, naruszając tym samym art. 73 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Nieproporcjonalność ograniczenia przejawia się w ocenie RPO w wymogu przedłożenia przez osobę ubiegającą się o dostęp do archiwaliów IPN w celu prowadzenia badań naukowych, niebędącą pracownikami naukowymi uprawnionymi do prowadzenia badań naukowych w dyscyplinach nauk humanistycznych, społecznych, gospodarki lub prawa, rekomendacji takiego pracownika naukowego.

Jednocześnie art. 36 ust. 4 pkt 3 lit. b ustawy o IPN Rzecznik Praw Obywatelskich postawił zarzut nieproporcjonalnego ograniczenia wolności pozyskiwania i rozpowszechniania informacji, a tym samym naruszenia art. 54 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Naruszenie w tym przypadku w ocenie wnioskodawcy polega na ustanowieniu wymogu złożenia przez osobę ubiegającą się o udostępnienie archiwaliów IPN w celu przygotowania do publikacji materiału prasowego, upoważnienia redakcji albo wydawcy do wystąpienia z takim wnioskiem.

3.3. Ocena konstytucyjności zaskarżonych przepisów

Punktem wyjścia dla rozważania nad oceną konstytucyjności zaskarżonych przez Rzecznika Praw Obywatelskich przepisów ustawy o IPN warto uczynić określenie skutków, jakie pociągnęłyby za sobą orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego przychyłające się do stanowiska wnioskodawcy.

Stwierdzenie przez Trybunał Konstytucyjny niezgodności z przywołanymi wzorcami kontroli przepisów art. 36 ust. 4 pkt 2 lit. b oraz ust. 4 pkt 3 lit. b ustawy o IPN pociągnęłyby za sobą utratę mocy obowiązującej tych przepisów z momentem ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw. Od tego momentu, w związku z utratą mocy obowiązującej przez przepisy nakładające obowiązek załączenia do wniosku odpowiednio rekomendacji pracownika naukowego, bądź upoważnienia redakcji albo wydawcy, każda osoba mogłaby wystąpić do IPN o udostępnienie jej dokumentów komunistycznych organów bezpieczeństwa państwa w celu prowadzenia badań naukowych, bądź publikacji materiału prasowego wskazując jedynie temat prowadzonych badań, bądź tematu materiału prasowego. Natomiast organy Instytutu Pamięi Narodowej nie dysponowałyby żadnym uprawnieniem do weryfikacji czy wnioskodawca w istocie kieruje się takimi właśnie celami.

Mając na względzie treść art. 36 ust. 6 ustawy o IPN, który enumeratywnie i wąsko określa przesłanki odmowy uwzględnienia wniosku o udostępnienie dokumentów, a dodatkowo wobec treści przepisów regulujących tryb udostępniania jednostkom dotyczących je dokumentów organów bezpieczeństwa państwa i zastrzegania przez nie dostępu do dotyczących ich informacji, uwzględnienie wniosku badawczego oraz dziennikarskiego i udostępnienie wskazanych w nim dokumentów byłoby zasadą.

Sytuacja taka w praktyce oznaczałaby powszechne i szerokie otwarcie archiwów Instytutu Pamięci Narodowej dla każdego, kto powoła się na konieczność uzyskania do nich dostępu celem prowadzenia badań naukowych. Można sobie wyobrazić ogólnonarodową akcję prowadzenia badań historycznych nad losami osób publicznych oraz innych znanych wnioskodawcom osób, na przykład sąsiadów i kolegów z pracy.

Sytuację taką, w obecnym stanie prawnym, uznać należy za niedopuszczalną z dwóch względów. Przede wszystkim podjęcie decyzji o szerokim i powszechnym otwarciu dostępu do archiwaliów IPN należy do wyłącznej kompetencji ustawodawcy. W przypadku podjęcia takiej decyzji to ustawodawcę obciążał będzie ewentualny, ale bardzo wysoce prawdopodobny obowiązek bronienia przyjętych rozwiązań przed Trybunałem Konstytucyjnym.

Drugą okoliczność dobitnie uzmysłowił Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 11 maja 2007 r., sygn. akt K 2/07, wskazując na niekonstytucyjność przepisów normujących zasady udzielania przez IPN dostępu do materiałów archiwalnych w celu prowadzenia badań naukowych oraz działalności dziennikarskiej. Trybunał podkreślił wówczas konflikt jaki istnieje na styku realizacji wolności prowadzenia badań naukowych (art. 73 Konstytucji RP) oraz wolności pozyskiwania i rozpowszechniania informacji (art. 54 ust. 1 Konstytucji RP) z jednej strony, a prawem do ochrony życia prywatnego (art. 47 Konstytucji RP) oraz zasadą autonomii informacyjnej (art. 51 ust. 1, 2 i 4 Konstytucji RP) jednostek, o których informacje znajdują się w materiałach archiwalnych. Trybunał wskazał na konieczność rozwiązania tego konfliktu na poziomie ustawowym przy zastosowaniu metody proporcjonalnego ważenia konstytucyjnych wartości pozostających w kolizji. TK wskazał, iż zapewnienie należytej ochrony dla obydwu grup uprawnień konstytucyjnych na poziomie zapewniającym optymalną równowagę winno nastąpić poprzez jasne i precyzyjne określenie ram, w jakich następuje wyrażenie zgody, bądź odmowa jej wyrażenia i przesłanek, jakimi winny kierować się organ administracji przy decydowaniu o udostępnieniu konkretnej osobie konkretnych materiałów.

Próbę wywiązania się ze wskazanego przez Trybunał Konstytucyjny obowiązku stanowi ustawa nowelizująca, która na nowo określiła zasady udostępniania przez Instytut Pamięci Narodowej dokumentów organów bezpieczeństwa państwa celem prowadzenia badań naukowych oraz celem przygotowania materiału prasowego do publikacji. O ile ustawodawca wywiązał się ze wskazanego przez TK obowiązku usunięcia sytuacji dyskrecjonalnej władzy Prezesa IPN przy rozstrzyganiu o udostępnieniu dokumentów, mogącej zagrażać realizacji wolności badań naukowych oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji, o tyle w dalszym ciągu do porządku dziennego przeszedł nad gwarancjami prawnymi osób, o których informacje znajdują się w zasobie IPN. Przyczyn takiego stanu rzeczy upatrywać można w okoliczności, iż projekt ustawy nowelizującej wniesiony został przed opublikowaniem uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 maja 2007 r., a dopiero pisemne uzasadnienie w pełni oddawało przesłanki, jakimi kierował się Trybunał orzekając o niekonstytucyjności w omawianym zakresie. Nie usprawiedliwia to jednak niewywiązania się z obowiązku zapewnienia w regulowanej materii również należytej ochrony życia prywatnego i autonomii informacyjnej jednostek, o których komunistyczne organy bezpieczeństwa zbierały informacje. Zwłaszcza w sytuacji, gdy przed zakończeniem prac legislacyjnych, przed drugim czytaniem projektu ustawy nowelizującej, uzasadnienie wyroku było już dostępne.

Konkretne sytuacje faktyczne najdobitniej uzmysławiają znaczenie wskazanej przez Trybunał Konstytucyjny konieczności zapewnienia jednostce możliwości realizacji prawa zastrzeżenia dostępu do dotyczących jej informacji zawartych w dokumentach organów bezpieczeństwa państwa przed ich udostępnieniem osobie prowadzącej badania naukowe, bądź przygotowującej materiał prasowy. Przykład stanowić może przypadek jednej z osób, która zwróciła się o pomoc do Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka i Programu „Prawa człowieka a rozliczenia z przeszłością”. W kontekście realizacji wskazanych uprawnień równie istotne znaczenie mają zasady i praktyka udzielania zainteresowanym dostępu do dotyczących ich dokumentów organów bezpieczeństwa.

Osoba ta dowiedziała się od historyka, który uzyskał dostęp do materiałów archiwalnych IPN w związku z prowadzonymi badaniami naukowymi, że znajdują się w nich przepisane przez funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa pamiętniki spisane przez zainteresowanego w latach 50-tych. Po kilku latach od zakończenia ich spisywania zostały one zatrzymane podczas przeszukania mieszkania, a następnie po jakimś czasie zwrócone. O przepisaniu ich treści przez organy bezpieczeństwa zainteresowany dowiedział się dopiero od historyka, który poczuł się w obowiązku do poinformowania go o ich istnieniu i udostępnianiu ich treści przez IPN.

Mimo tego, że dzienniki zawierały przede wszystkim osobiste, a niejednokrotnie intymne informacje o życiu zainteresowanego, nie został on poinformowany przez Instytut Pamięci Narodowej ani o ubieganiu się przez pracownika naukowego o ich udostępnienie, ani o ich udostępnieniu. Zainteresowanemu nie dano również możliwości uprzedniej realizacji uprawnienia do zastrzeżenia dostępu do dotyczących go informacji. Sytuacja okazała się jeszcze bardziej skomplikowana wobec odnalezienia przez IPN, w wyniku realizacji wniosku zainteresowanego o udostępnienie dotyczących go dokumentów organów bezpieczeństwa państwa, jednego dokumentu w postaci zapisu ewidencyjnego, wypełniającego w ocenie Instytutu znamiona określone w art. 31 ust. 1 pkt 2 lit. a) ustawy o IPN. Skutkowało to wydaniem decyzji o odmowie udostępnienia tego jednego dokumentu¹¹. Uniemożliwia to zainteresowanemu zastrzeżenie na okres 50 lat od wytworzenia dokumentów, że zawarte w nich jego dane osobowe nie będą udostępniane w celu prowadzenia badań naukowych oraz przygotowania materiału prasowego (art. 37 ust. 1 ustawy o IPN). W grę wchodzi zatem jedynie zastrzeżenie dostępu do informacji tzw. sensytywnych (art. 37 ust. 2 ustawy o IPN)¹².

Mając na względzie treść przepisów określających zasady udostępniania jednostkom dotyczących je dokumentów organów bezpieczeństwa państwa (art. 30 – art. 33 ustawy o

¹¹ Decyzja nr 148/07 Dyrektora Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Warszawie z dnia 19 grudnia 2007 r., sygn. BUWa-III-5532-4471(4)/07. Odrębne zagadnienie stanowi, opisywany już w opinii *amicus curiae* złożonej przez Helsińską Fundację Praw Człowieka w sprawie o sygn. akt K 26/07 problem odmawiania przez organy Instytutu Pamięci Narodowej udostępnienia zainteresowanym dotyczących ich dokumentów, wskazanych w uznanym, wyrokiem TK z dnia 11 maja 2007 r., sygn. akt K 2/07, za niekonstytucyjny art. 30 ust. 2 pkt 2 ustawy o IPN, na podstawie art. 31 ust. 1 pkt 2 ustawy. Wszystko wskazuje na to, że prędzej czy później Trybunał Konstytucyjny będzie musiał zająć się tym problemem, ponieważ z pierwszych sygnałów docierających do Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka nie wynika by sądy administracyjne uznawały taką praktykę za naruszającą prawo. Rzecznik Praw Obywatelskich, mimo upływu ponad pół roku od zasygnalizowania problemu przez Fundację, też nie podjął do tej pory stosownych działań.

¹² Na marginesie wskazać należy, iż przepisy art. 37 ust. 1 i ust. 2 ustawy o IPN, nie są zsynchronizowane z przepisem art. 37 ust. 7 ustawy o IPN w brzmieniu ustalonym przez ustawę nowelizującą.

IPN) oraz praktykę Instytutu Pamięci Narodowej polegającą na odmawianiu zainteresowanym dostępu do dokumentów, o których mowa była w uznanym za niekonstytucyjny art. 30 ust. 2 pkt 2 ustawy o IPN¹³, na podstawie art. 31 ust. 1 pkt 2 ustawy, w sytuacji podzielenia przez Trybunał Konstytucyjny stanowiska wnioskodawcy, częstokroć mogłoby dochodzić do sytuacji, w której dostęp do dotyczących danej jednostki dokumentów miałyby wszystkie osoby, z wyjątkiem tej, której dokumenty dotyczą. Oznaczałoby to, że dostępu do dokumentów archiwalnych nie miałyby jedynie osoba, której najbardziej zależy na ustaleniu ewentualnej nieprawdziwości zawartych w nich informacji, która dysponować powinna rzeczywistą możliwością realizacji prawa do żądania sprostowania oraz usunięcia informacji nieprawdziwych, niepełnych lub zebranych w sposób sprzeczny z ustawą (art. 51 ust. 4 Konstytucji RP), na gruncie ustawy o IPN realizowaną poprzez załączenie do zbioru dotyczących zainteresowanego dokumentów własnych uzupełnień, sprostowań, uaktualnień, wyjaśnień oraz dokumentów lub ich kopii (art. 35b ust. 1 ustawy). Jak wskazywał Trybunał, skorzystanie przez zainteresowanego z tych uprawnień pociągnęłoby za sobą również większą rzetelność prowadzonych na podstawie dotyczących go dokumentów badań naukowych, bądź przygotowanego materiału prasowego.

Ciążący na IPN obowiązek – enigmatycznego i ogólnego – pouczenia o odpowiedzialności prawnej za sposób wykorzystania dokumentów (art. 36 ust. 5 ustawy o IPN) stanowi iluzoryczne zabezpieczenie praw jednostek, o których informacje znajdują się w materiałach archiwalnych. Jedyne realne instrumenty reakcji w sytuacji nieodpowiedniego wykorzystania materiałów przez badacza, bądź dziennikarza mają charakter następczy, znajdując zastosowanie w sytuacji dokonanego już naruszenia interesu prawnego jednostki, o której informacje znajdują się w zasobie archiwalnym. W grę wchodzi wtedy powództwo o ochronę dóbr osobistych w związku z: (1) naruszeniem prawa do prywatności, polegającym na zamieszczeniu określonych informacji o osobie, na temat której organy bezpieczeństwa zbierały informacje, bądź w stosunku do której podejmowały one inne działania, bez zgody tej osoby, (2) naruszeniem prawa do prywatności polegającym na upublicznieniu informacji o życiu osobistym osoby, (3) naruszeniem czci i dobrego imienia w związku z zamieszczeniem nieprawdziwych informacji, w szczególności odnośnie określonych kontaktów zainteresowanego z organami bezpieczeństwa. W ostatniej ze wskazanych sytuacji rozważyć można również wniesienie prywatnego aktu oskarżenia o przestępstwo zniesławienia (art. 212 k.k.) oraz wystąpienie do sądu o wszczęcie postępowania lustracyjnego w trybie tzw. autolustracji w związku z publicznym pomówieniem na przykład o współpracę z organami bezpieczeństwa państwa.

Osoba, która nie jest pracownikiem naukowym, a pragnie prowadzić badania naukowe nie dysponuje takim warsztatem, jak pracownik naukowy. W sytuacji, w której osoba, której dotyczą opublikowane wyniki badań sięgnie po instrumenty prawne mające na celu ochronę jej interesu prawnego, jedną z pierwszych okoliczności podnoszonych przez badacza może stanowić zarzut niemożności weryfikacji informacji zawartych w dokumentach, bądź zarzut udostępnienia takich informacji – zbyt głęboko ingerujących w sferę prywatności jednostki, bądź nieprawdziwych – przez organ państwa, jakim jest Dyrektor Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej.

¹³ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 maja 2007 r., sygn. akt K 2/07.

Helsińska Fundacja Praw Człowieka nie spotkała się natomiast do tej pory z żadnym przypadkiem potwierdzającym realne zagrożenie dla realizacji wolności badań naukowych oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji, wynikające z obecnych uregulowań ustawowych. Jedyny problem, z jakim spotykamy się powszechnie w swej codziennej działalności stanowi dostęp do dotyczących samego zainteresowanego dokumentów organów bezpieczeństwa państwa. Dlatego też pismem z dnia 12 listopada 2008 r. (sygn. 3687/2008/PCzRP/PO) Fundacja wystąpiła do Prezesa IPN z wnioskiem o udostępnienie informacji publicznej odnośnie ilości wniosków o udostępnienie dokumentów w celu prowadzenia badań naukowych oraz przygotowania materiału do publikacji po wejściu w życie ustawy nowelizującej. Wnioskiem objęto również informacje o ilości wniosków rozpatrzonych pozytywnie oraz ilości wniosków rozpatrzonych negatywnie, w tym ze względu na brak rekomendacji pracownika naukowego, bądź upoważnienia redakcji albo wydawcy oraz ze względu na uznanie tych rekomendacji lub upoważnienia za niewystarczające, nienależyte, bądź niespełniające wymogów albo z innych przyczyn ich dotyczących. Kopia wniosku znajduje się w załączeniu do opinii. W chwili składania opinii odpowiedź na wniosek nie została jeszcze udzielona.

W obecnym stanie prawnym za osobę prowadzącą badania naukowe w rozumieniu ustawy o IPN, uznać należy zarówno pracownika naukowego uprawnionego do prowadzenia badań naukowych w dyscyplinach nauk humanistycznych, społecznych, gospodarki lub prawa, jak też inne osoby dysponujące rekomendacją takiego pracownika – nie będące pracownikami naukowymi, bądź będące pracownikami naukowymi w innych dyscyplinach. Regulacja taka, przy uwzględnieniu istnienia enumeratywnego katalogu przesłanek odmowy udzielenia dostępu, pełniej niż poprzednia realizuje, określoną w art. 73 Konstytucji i mającą charakter prawa podmiotowego, wolność badań naukowych i swobodę dostępu do informacji, przystugujących każdej osobie fizycznej. Niezależnie od problemów jakie mogą pojawić się przy definiowaniu pojęcia pracownika naukowego, a także zakresu wskazanych dyscyplin naukowych, rozwiązanie oparte na żądaniu stosownych rekomendacji uznać należy za wyważony kompromis, zapewniający powszechność dostępu do akt w celu prowadzenia badań naukowych.

Wymóg legitymowania się przez osobę ubiegającą się o dostęp do archiwaliów IPN przymiotem pracownika naukowego, bądź stosownymi rekomendacjami lub upoważnieniem od redakcji albo wydawcy, choć być może jest niedoskonałym instrumentem, jednakże stanowi ograniczenie wolności prowadzenia badań naukowych i mające na celu ochronę prawa do prywatności, życia rodzinnego oraz autonomii informacyjnej jednostek, o których informacje zawarte są w dokumentach komunistycznych organów bezpieczeństwa, w sytuacji konfliktu dóbr, na który wskazywał Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 11 maja 2007 r., sygn. akt K 2/07. W obecnym stanie prawnym wymóg ten uznać należy wręcz za jeden z niewielu instrumentów uprzedniej ochrony przed naruszeniem tych konstytucyjnie chronionych dóbr.

Z tego powodu, omawianego ograniczenia nie można uznać za nadmierną i nieproporcjonalną ingerencję w przynależną każdej jednostce swobodę wypowiedzi i wolność prowadzenia badań naukowych.

Stosownie do art. 208 ust. 1 Konstytucji RP, Rzecznik Praw Obywatelskich stoi na straży wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji oraz w innych aktach normatywnych. Rzecznik powołany został do tego, aby stać na straży wszystkich, bez

wyjątku, wolności i praw człowieka i obywatela. W równym stopniu winien zatem stać na straży wolności prowadzenia badań naukowych oraz wolności pozyskiwania i rozpowszechniania informacji, jak i prawa do ochrony życia prywatnego, rodzinnego oraz autonomii informacyjnej jednostki. Dlatego też w ocenie Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich, nie można uznać za słuszny i uzasadniony, jako nie uwzględniający konieczności zapewnienia ochrony konstytucyjnie gwarantowanych praw osób, o których informacje znajdują się w zasobie archiwalnym Instytutu Pamięi Narodowej.

IV. Wnioski.

W ocenie Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka twierdzenie o niekonstytucyjności wskazanych we wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich przepisów ustawy o IPN jest nieuzasadnione. Jeszcze raz podkreślić należy, że to od woli i decyzji ustawodawcy zależy szerokie i powszechne otwarcie archiwów Instytutu Pamięi Narodowej. Można się jedynie zastanawiać, czy nie byłoby pożądane, aby Trybunał Konstytucyjny dał wytyczne co do rozumienia pojęć: „badania naukowe” oraz „pracownik naukowy uprawniony do prowadzenia badań naukowych w dyscyplinach nauk humanistycznych, społecznych, gospodarki lub prawa”, czy to w uzasadnieniu wyroku czy może w sentencji wyroku zakresowego. Do nieproporcjonalnego ustawowego ograniczenia, a nawet naruszenia konstytucyjnie gwarantowanych praw i wolności mogłoby dojść w sytuacji uwzględnienia wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich. W takiej jednak sytuacji naruszone mogłyby zostać nie wolność prowadzenia badań naukowych oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji, ale pozostające z nimi w konflikcie, w sytuacji stanowiącej przedmiot badań Trybunału Konstytucyjnego, prawa do ochrony życia prywatnego i rodzinnego oraz autonomii informacyjnej osób, o których informacje znajdują się w materiałach archiwalnych Instytutu Pamięi Narodowej. Do wniosku takiego prowadzi obserwowana przez nas praktyka działania Instytutu Pamięi Narodowej i sprawy, z jakimi w swej ponadrocznej działalności miał do czynienia Program „Prawa człowieka a rozliczenia z przeszłością”. Z tego względu wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich i cele jakimi kieruje się wnioskodawca pozostają niezrozumiałe.

W imieniu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka,

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
SEKRETARZ ZARZĄDU

Adam Bodnar
Adam Bodnar

W załączeniu:

- 1) Kopia wniosku z dnia 12 listopada 2008 r. o udostępnienie informacji publicznej, skierowanego do Prezesa Instytutu Pamięi Narodowej;

HELŚIŃSKA FUNDACJA PRAW CZŁOWIEKA
HELSINKI FOUNDATION for HUMAN RIGHTS

RADA FUNDACJI

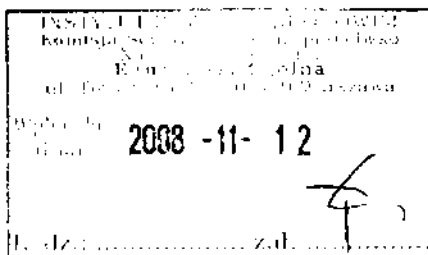
Halina Bortnowska-Dąbrowska
Jerzy Ciemniewski
Janusz Grzelak
Marek Antoni Nowicki
Marek Saffar
Stefan Starczewski

ZARZĄD FUNDACJI

Prezes: Danuta Przywara
Wiceprezes: Zbigniew Hołda
Sekretarz: Adam Bodnar
Skarbnik: Elżbieta Czyż
Członek Zarządu: Janina A. Klosowska

Warszawa, dnia 12 listopada 2008 r.

3687/2008/PCzRP/PO

Prezes

Instytutu Pamięi Narodowej
Komisji Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
ul. Towarowa 28
00-839 Warszawa

WNIOSEK

o udostępnienie informacji publicznej

Działając na podstawie art. 10 ust. 1 w związku z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, wnosi niniejszym o udostępnienie informacji odnośnie:

- 1) ilości wniosków o udostępnienie dokumentów organów bezpieczeństwa państwa w celu prowadzenia badań naukowych oraz ilości wniosków o udostępnienie dokumentów organów bezpieczeństwa państwa w celu przygotowania do publikacji materiału prasowego, złożonych po dniu 2 sierpnia 2007 r., to jest od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 29 czerwca 2007 r. o zmianie ustawy o Instytucie Pamięi Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. Nr 140, poz. 983);
- 2) ilości wskazanych wyżej wniosków o udostępnienie dokumentów organów bezpieczeństwa państwa w celu prowadzenia badań naukowych oraz ich udostępnienie w celu przygotowania do publikacji materiału prasowego rozpatrzonych pozytywnie;
- 3) ilości wskazanych wyżej wniosków o udostępnienie dokumentów organów bezpieczeństwa państwa w celu prowadzenia badań naukowych oraz ich udostępnienie w celu przygotowania do publikacji materiału prasowego rozpatrzonych negatywnie;
- 4) ilości wskazanych wyżej wniosków o udostępnienie dokumentów organów bezpieczeństwa państwa w celu prowadzenia badań naukowych oraz ich udostępnienie w celu przygotowania do publikacji materiału prasowego rozpatrzonych negatywnie ze względu na brak wymaganych ustawowo

odpowiednio do wniosku: rekomendacji pracownika naukowego, bądź upoważnienia redakcji albo wydawcy do wystąpienia z wnioskiem;

- 5) ilości wskazanych wyżej wniosków o udostępnienie dokumentów organów bezpieczeństwa państwa w celu prowadzenia badań naukowych oraz ich udostępnienie w celu przygotowania do publikacji materiału prasowego rozpatrzonych negatywnie ze względu na uznanie rekomendacji, bądź upoważnienia za niewystarczające, nienależyte, bądź niespełniające wymogów albo z innych przyczyn dotyczących rekomendacji lub upoważnienia.

W imieniu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka,

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
PRESES ZARĄDKU
Danuta Przywara
Danuta Przywara